

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2
— Hirdetések díjszabás szerint. —	

A kiegyezésről.

Lapunk egy minden tekintetben megbízható barátja, aki az utóbbi napokban Erdély különböző helyein fordult meg, arról értesít bennünket, hogy szerteszéjjel különös politikai ügynökök járnak, akik haladó és radikális (Kristóffy et comp.) tenorban izgatnak a nemzeti kormány ellen a kiegyezés kapcsán. Persze, ahol a választók nincsenek felvilágosítva a kormány helyzetéről és a kiegyezés természetéről, könnyen elbódíthatók.

Ennek ellensúlyozására felhívjuk olvasóink figyelmét arra a füzetkére, a melyet az orsz. függetlenségi és 48-as párt adott ki „A kiegyezésről” címen. Ebben a füzetben közölve van Kossuth F. felvilágosító szózata a kiegyezésről. Elolvasása után mindenki meggyőződhetik, hogy a kiegyezésnél nemcsak hogy árusulás nem történt, miként a zavart előidéző haladók hirdetik, hanem igenis létrejöttek olyan gazdasági és közjogi vívmányok, aminőkre az eddigi kormányok még gondolni sem mertek. Közzöljük e füzetből a Kossuth beszédét

megelőző részt, amely tömören és meggyőzően bizonyítja a kormány eljárásának helyességét.

„Ismeretesek azok a körülmények, melyek közt a kormányzás terhét és felelősségét a nemzet vezérei elvállalták.

A Haza veszélyben volt; nagyobb veszélyben, mint Mohács vagy Világos után; mert a törvénytíró Fejérvary kormány nemcsak az alkotmány felüggesztésének küszöbéhez juttatta az országot, hanem a hazát megtagadó nemzetközi szocializmussal s a magyar állam magyar jellegét támadó nemzetiségekkel szövetekezett úgy, hogy a magyar nemzeti törekvéseknek örökre sírját áshassa.

Minden hazafinak össze kellett ekkor fognia; a pártok eltérő álláspontjait háttérbe kellett szorítani; s az elveket érintetlenül fentartva bár, együtt kellett résztvenni a hazamentés nehéz munkájában.

A 67-es alap megváltoztatására ez idő szerint gondolni se lehetett; a pártok szövetségében tehát legtöbb áldozatot a függetlenségi pártnak kellett hoznia, mert a haza érdekében, elveitől eltérő alapon elveivel olykor ellentétes tényeket kellett

részint eltűrnie, részint megalkotnia, ami nagy önfeláldozásba és önuralomba került, tehát oly polgári erények gyakorlásába, amelyek emlékezetesek fognak maradni.

A függetlenségi párt meghozta ezt az áldozatot s ezért a nemzet azzal jutalmazta meg, hogy a párt akkori nagy táborát a *képviselőház abszolút többségévé avatta.*

Ez volt a nemzet ítélete, melyről a türelmetlenkedőknek megfeleledkezniök nem volna szabad. Adjon erőt ez az ítélet a párt egészének és egyes tagjainak arra, hogy nehéz, de hazafias kötelességüket mindvégig teljesítsék, míg el nem éretik az a cél, melyért a pártok szövetekeztek.

A nehéz helyzetben elhagyni a pártot olyan, mintha a katona elhagyja a táborát éppen akkor, mikor súlyos feladat várna rá; ez oly cselekedet, mely kétségtelenül elítélésre érdemes. A nemzet itélmi is fog és ítélete minden bizonnyal lesújtó lesz.

Azok közt a feladatok közt, melyeket a nemzeti kormánynak meg kellett oldania, előtérbe toltult a *gazdasági kiegyezés Ausztriával.* E kiegyezésnek a hazára

TÁRCA.

Negyven év.

Kisrosz legenda.

Írta: **Tolsztoj.** Fordította: **Csapkay István dr.**
(Folytatás.) 5.

Kalmárkodása huszonegyedik évében Szent-Pétervárt járván bevásárolni, Trofim Szemenovics azzal a gondolattal tért vissza, hogy átköltözködik a fővárosba. De alig tette be lábát a házába, máris meghallotta a szomorú hírt, hogy felesége, Vasza rövid betegség után meghalt.

Trofim Szemenovics nagyon búslult felesége elvesztén, hiszen annyi éven át élt vele. A többi közt azért is búslult utána, mivel megígértte, hogy gyalog megy el Kievbé búcsúra, s ígéretét most már sohasem váltja be. Trofim Szemenovicsra eddig mindig mosolygott a szerenese, s köztudomású dolog, hogyha az ember szerencsés, nem igen gondol vezeklésre és bűnbánatra s így Trofim Szemenovicsból is ki kezdett veszni gonosztettének emléke. Úgy volt a dolog, hogy ha valami ilyen érzelmet erőt vett rajta, sietett azt azonnal közölni feleségével, a ki valami

módon mindig megnyugtatta. Most ő már nem volt, s így nem volt, a kivel titkos lelki fájdalmát közölje. Papnak egyszer sem mert gyönni; s felesége is kérte, hogy ne tegye már jámborsága s jó hírveve érdekében sem. Trofim Szemenovics gyóntatóatyákul olyan papokat választott magának, akik nem igen kérdezősködtek a bűnök után azon mód szerint, a mely a rituálisban meg van állapítva és ki van nyomtatva s mely nem egyéb, mint egy csomó általános kifejezés, mint például: szánd és bánd bűneidet, miben érzed magad bűnösnek és ehez hasonló elannyira, hogy az ilyen pap előtt el lehet halgatni, s titkolni a bűnt. Most azonban, mikor már nem volt meg az az egyetlen barátja, a ki előbbi életének egész titkát ismerte, felébredt rossz lelkiismerete s kegyetlenül kínozza Trofim Szemenovicsot. Nem volt képes megtartoztatni magát, úgy szeretne volna közölni valakivel titkos fájdalmát. Eszébe jutott az odaváló püspök, a kit jámborságáért a székvárosban általánosan tisztelték és becsülték. Jasmikov már előbb is ismerte ő kegyelmességét. Ez alkalommal is hozzá fordult:

— Kegyelmes atyám, mondá neki Trofim Szemenovics, én nagy bűnös vagyok s eljöttem tanácsot, vigaszt és tanítást kérni. Gyóntasson meg engem, lelkiatyám, ahogy illik, szabályszerűen.

A kegyelmes lelkipásztor elhozta palástját, felállította a gyóntatószéket, előmondta az imát s kérdéseket kezdett hozzá intézni.

— Én nagy bűnös vagyok, mondá Jasmikov, súlyos bűn nyomja lelkiismeretemet már sok év óta.

— Nincs bűn, a mit az Isten meg nem boesátana, ha a bűnös igazi bűnbánatot tanúsít — mondá a püspök. Elmondta ön azt már lelkiatyjának?

— Féltem, mondá Trofim Szemenovics, hogy a lelkiatyja, ha megtudja bűnömöt, a törvény kezébe szolgáltat ki. De most elhatároztam, hogy bűnömöt meggyóntom szent atyámnak s ezt azért teszem, mert felette nagy tisztelettel vagyok iránta, s úgy bevallom vétkeimet ön előtt, ha méltoztatik főpásztori szavát adni arra, hogy...

A püspök szavába vágott és így szólt:

— A szent atyák parancsai szerint semmi gyóntató papnak nem szabad mások bűneit akárkinek is elmondania. Ha valaki önnek azt mondta, hogy a papok megismerve a gyónásból az ön titkát, önnek ártalmára lehetnek, akkor annak nem kellett volna hinnie. De minthogy ön annyira fél, főpapi szavamat adom, legyen nyugodt, beszéljen bátran; ha szüleit is ölte volna meg, vagy hasonló gonosztettet követett

nézve tűrhető feltételek alatt leendő létrejöttét a haza érdeke erősen követelte s a kinek legtávolabb fogalma van a nemzet gazdasági életéről, tudja és belátja ezt az igazságot.

Azonban ezen a téren is a törvényszerű kormányok által felépített korlátfalak állnak, melyeket ledönteni s az adott helyzeten változtatni csak úgy lett volna lehető, ha az ország egész Európával vámháborúba akart volna keveredni, ami örült gondolat lett volna.

A főbb szerződéseket megkötötték a törvénytíró kormányok: ezeket a nemzetközi jog szerint csak egészben elfogadni, vagy egészben elvetni lehetett, a mely utóbbi tény vámháborút jelentett volna egész Európával.

Ebbe a keretbe kellett a nemzeti kormányok beleillesztenie a kiegyezést Ausztriával s ezt úgy tette meg a kormány hosszú és kitartó erőfeszítésével, hogy a megkötött szerződésben elérte a legnagyobb közjogi előhaladást, amelyet az ország 1867. óta egyáltalán elért; s emellett az anyagi érdekek sokkal teljesebb kielégítést nyertek, mint bármely eddig megkötött vámszövetségben.

E nagy előnyök fényét nem homályosítja el az az ár, melyet fizetni kellett, részben a közjogi vívmányokért és részben az anyagi előnyökért, mert tényleg úgy amazokat, mint emezeket *pénzzel kell megfizetni*. A megfizetés a kvóta emelése volt, melyhez az osztrák kormány feltétlenül ragaszkodott és *enélkül a kiegyezés létrehozatalára semmi remény sem volt*.

A kvóta emelése azonban a kivívott

előnyök némelyikéből pénzüsszegben is megterül a nemzetnek.

A kvóta vagyis az az arány, mellyel a közös költségekhez járul az ország, a közös ügyes rendszer anyagi fentartásának alapja, amely közös ügyeket a függetlenségi párt évtizedek óta eltöröltetni igyekszik.

Ebből kifolyólag maga a kvóta, mint ilyen és nem a kvóta aránya, maga a kvótafizetés elve, *nem pedig mennyisége* ütközik bele a párt alapelveibe. Ha a helyzetből kifolyólag a kvótafizetést eltérni köteles a függetlenségi párt, maga a kvóta nagysága nem más, mint számítás dolga, azé a számítása, hogy milyen értékű előnyöket vásárolunk meg azzal, ha többet fizetünk — vagy más szavakkal többet ér-e az érték, mint az ár?

Nem szabad szem elől téveszteniünk, hogy a függetlenségi párt alkotja most a képviselőház többségét és e pártra háramlik a parlament többségei alkotmányos kötelessége: az alkotmányos kormányzást lehetővé tenni; s a ház többsége nem tehet mást, mint vagy azt, hogy a létező törvényekhez alkalmazkodik, vagy pedig azt, hogy ezeket alkotmányos uton megváltoztatja. Ámde a 67-es kvótafizetést ez időszert alkotmányos uton eltörölni teljes lehetetlenség; nem esik tehát elvtagadásba a párt, ha ragaszkodva elveikhez és fentartva törekvéseit ezeknek megvalósítására, mint képviselőházi többség a törvényt, míg törvény marad, megtartja.

A nemzeti kormány csak a közt a két vaglyagosság közt választhatott, hogy *vagy ne kösse meg a szerződést és ezzel a nemzet elveszítse a kiegyezés összes*

közjogi vívmányait és anyagi előnyeit s az ország kitévéssek a legnagyobb gazdasági válságnak; — vagy pedig adja meg azt az árt, a mely nélküli teljesen kizártnak bizonyult az, hogy az osztrák kormány a kiegyezést aláírja, annál is inkább, mert a kvótaemelés az egyetlen kézzelfogható osztrák vívmány a kiegyezésben, melyben kizárólag magyar vívmányokat megszerzhetni nyilvánvaló lehetetlenség volt.

A nemzeti kormány egyetlen tagja sem vállalhatta volna el a felelőséget azért a súlyos gazdasági megpróbáltatásért, amely a szerződés megkötését követte volna és nincs hazafias magyar ember, ki, ha a helyzetet ismeri, a felelőséget elvállalhatná.

Ily mérhetlen kárt csak olyanok lehetnek hajlandók előidézni, akik felelőség nélküli helyzetben vannak és nem ismerve a helyzetet, magukra nézve a tetszősebb álláspontot keresik.

El a darabontokkal!

A mai, veszélyektől környezett politikai helyzetben is bizonyosra vehető, hogy az alkotmánybiztosítékokról szóló törvényjavaslatok rövid időn belül törvényerőre fognak emelkedni.

Kizártnak kell tartanunk azt a lehetőséget, hogy az országgyűlési tárgyalás ezen javaslatok jogvédő erejét meggyengíti. Sőt inkább, ha a parlament változtatásokat eszközöl a javaslatokon, azok csak olyan természetűek lehetnek, hogy még inkább kedvezni fognak a törvényhatósági önkormányzatnak. Megszűntnek tekinthetünk ennél fogva minden bizonytalanságot arra nézve, hogy a szóban forgó javaslatok a törvényhatósági szervezetben gyökeres változtatásokat idéznek elő.

volna el, mindegy, meg fog nyugodni! Én, mint gyóntatóatyja kiszabom önre az egyházi büntetést, de sem a világi bíróságnak nem adom át, sem a világ nyelvének.

Jasnik e szavakban megnyugodva elmesélte élete történetét s elmondta azt az eseményt, amely a faluban, az erdei szakadék mellett történt.

— Más súlyos bünéről nincs tudomása? kérde a püspök.

— Nincs, válaszolá Trofim Szemenovics.

— Azért kérdezem ezt, mondá a püspök, mert egy bün rendszerint sok más bűnt von maga után, de ha ön amaz után semmi más bűnt nem követett el, az azt jelenti, hogy az elkövetett bün oka a heves ifjúkor, a tapasztalatatlanság, égető anyagi szükség s mindenek felette az a teljes tudatlanság volt, melyben ön akkor épen úgy élt, mint minden alacsony származású ember. Az ön büne nagy, de enyhítő körülményül szolgálnak az ön akkori élete körülményei s akkori lelki állapota. Én nem mondhatom önről, hogy romlott, javithatatlan bünös, holott ifjúkori büne után teljes hűsz esztendőn át erényesen élt, s az emberi társadalom hasznára vált, s e mellett, mint azt velem mások közölték, nem mulasztotta el a jámborság és a keresztény irgalmasság cselekedeteit. Ha az Írás szerint megbüntettem önt, az azért van, hogy bűnét oly hosszú időn át egy gyóntató pappal sem közölte s nem iparkodott első sorban lelkiismeretét megtisztítani.

Ezért szabok önre büntetést. Emlékül jótékony feleségére, a kit az Úrnak tetszett magához hívnia s egyszermind válságul büneért, a melyet abban a korban követett el, mikor a szenvedélyek legjobban uralkodnak felettünk, építessen templomot az Úrnak, szerelje fel szép oltárral, díszítse fel képekkel, szobrokkal, s tegyen alapítványul akkora összeget, a melyen el lehet tartani a lelkipásztorokat. Ha ön ezt a jó cselekedetet megteszi, százszorosan megterül az ügy ezen, mint a más világon és büne megbocsátatik. Akarja ön teljesíteni ezt az önre szabott vezeklést? Nem tulságos sok ez az ön anyagi helyzetéhez képest? Mondja meg öszitén, mert ez esetben mást szabok ki.

Jasnikov alázatossága jeléül térdet hajtotta. A püspök tovább folytatta:

— De ne gondolja ám, hogyha az Isten házát fölépíti, ezzel úgyszólván megvásárolja ártatlanságát. Ilyen gondolat ne szálljon az ön lelkébe. Vezeklésül szívében megmarad még a szomorúság és a mély bánat, hogy vétkezett Isten ellen! Minden bün, amit az ember elkövet, kell, hogy büntetését elvegye s ez a büntetés abban áll, hogy a bünös szenvedjen valamit büneért. Ép e miatt szab ki a földi bíróság is törvény szerint való büntetéseket. Az egyház, habár gyermekeinek szerető anyja, de egyszerű szigorú és igazságos bírója, ha megbocsát is a megtérő bünösnek, megkívánja mindazonáltal, hogy büneért büntetést szenvedjen el. Ezenkívül tehát még azt is rendelem: ha ön

esetleg ismeri valami közeli rokonait a megölteknak, tartsa kötelességének, hogy a maga részéről jót tegyen velök. Megértette?

Jasnikov igenlőleg intett fejével.

— Csak hogy ön nem ismeri őket, mondá a főpásztor, úgy hát helyettök tegyen jótékony-ságot a keresztény közönséggel. Önmaga mondja, hogy könyörületből alamizsnát osztogatott. De hát micsoda az anyagi alamizna? Minden anyagi ajándéknál többet ér a lelki. És ilyen ajándékot fog ön nyújtani azoknak, akik vágyódnak utána, ha felszereli azt a templomot, a melyben szüntelenül imádkozni fognak s a hová el fognak járn mindazok, akik az Isten-től nagy és bőkezű alamizsnát várnak. Akkor aztán az ön sok éven át tartó lelki szenvedése hozzá fog járulni büne megváltásához.

— Igérem, hogy mindent megteszek, amit parancsolni méltóztatott, — szólta Jasnikov.

— Megtiltom, hogy az úrvacsorát magához vegye mindaddig, amíg nem teljesíti mindazt, amit önnek meghagytam, — mondá a püspök. — De ha, ne adj' Isten, súlyosan megbetegednek, az esetben kiszolgáltatják önnek az Úr testét.

Jasnikov halogatás nélkül fogott a templom-építéshez. A pénzt nem sajnálta azért a munka is gyorsan haladt.

A püspökkel való beszélgetés után márciusban az alap már meg volt vetve, ugyanazon év őszén már a templom épülete is készen volt, oltárt is emeltek s a püspök ő kegyelmessége

A főispánok kivételes hatalmának megszüntetésével egyidejűleg, rendkívül tágas hatáskörrel, teljes jogokkal ruházta fel a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről intézkedő javaslat a vármegye első tisztviselőjét, az alispánt. Ezekben a jogokban osztozódik vele a törvényhatósági bizottság.

Tekintsünk el attól, hogy ennek a javaslatnak gyenge oldalai is vannak, minő például az, hogy a szabadságot és póttartalékos katonák behívására vonatkozó rendeletek ellen irányuló panasz, meg nem szünteti az illető rendeletek végrehajtását, vegyük középszínre azt, hogy ezen javaslat intézkedései minden irányban teljes alkotmányvédelmet nyújtanak a nemzetnek, akkor is mitől függ ennek a védelemnek a hatályos volta? Első sorban a vármegye tisztviselői karától.

Régi sarkittel az, hogy a legkitünőbb törvények értékét is nagy részben az emberek határozzák meg, a kik a törvények végrehajtásával megbízzanak. A jó végrehajtó közeg a rossz törvényből is tűrhető jogszabályt tud alkotni az élet számára, míg a rossz közeg a jó törvénynek a célját is megütheti. Látnunk erre példát a legutóbbi nemzeti küzdelem idején, a mikor egy-egy erős alispán és a vele tartó törvényhatósági többség a rettenetesen rossz 1886. XXI. t.-cikk intézkedései ellenére hatalmasan tudta visszaverni, hatályukban megakasztani és megbénítani a darabont kormány támadásait.

Azért ne ringassuk magunkat illúziókban azíránt, hogy most már az új törvény alaposan betölti azokat a réseket, melyeken át a törvénytelen kormány az ő rendeleteit, határozatait, biztosait a törvényhatóságok nyakára küldözgette. Ha jó lesz a vármegyék tisztviselői kara, ha lesz benne törhetetlen alkotmányos érzület, mindennek felett álló hazafiság, bátor és meg nem félemlithető cselekvési erély, akkor az új törvény valóban erős bástyája lesz az alkotmánynak.

De csak legyen a tisztviselői kar s mindezekelőtt az alispán gyenge és ingatag jellemű ember, legyen titkos, vagy nyílt híve a bukott

rendszernek, legyen ügyetlen kontár a hatásköréhez tartozó ügykezelésben, az új törvényleg-hathatósabb rendelkezései írott malasztanak maradnak.

Mert elemezzük csak meg egy kevésbé azt a jogkört, melyet az új törvény a főispánról az alispánra, illetőleg ennek helyettesére átruház. Ezen törvény alapján a panasz joga megilleti a törvényhatósági bizottság közgyűlését, vagy a törvényhatósági bizottság tagjainak legalább felét együttesen. A törvényhatósági közgyűlés összehívása az alispánnak, vagy helyettesének a kötelessége. Ha ezek nem teljesítik a kötelességüket, a törvényhatósági bizottság közgyűlés nélkül is a saját kezdeményezéséből tesz lépéseket a bírósági eljárás folyamatba tétele iránt.

A törvényhatósági bizottság tagjainak ez a joga olyan becses jog, hogy szinte esodálkozva nézzük annak a magyar törvénykönyvbe való becikkelyezését, az elméletben ez a jog páratlanul áll, de gyakorlati értékkel az csak a kisebb terjedelmű törvényhatóságokban fog birni. A nagy vármegyékben ezt a jogot nem lesz lehetséges érvényesíteni. Ki hiheti el például, hogy akár csak 600 bizottsági tagnak felét, tehát 300 tagot alkotmányvédelmi célból össze lehetne gyűjteni, vagy őket együttes panaszemelésre birni — a tisztviselők közreműködése nélkül.

S ebben a helyzetben lényeges változást még az sem idézne elő, ha a küszöbön álló törvényhatósági választások alatt egytől-egyig csupa független és feltétlenül megbízható ember jutna be a bizottságba, ami pedig ki van zárva.

Az új törvény keretében e szerint még nagyobb jelentőséggel fog birni az a körülmény, hogy minő emberek kezében lesz a közigazgatási ügyvezetés. Jó tisztviselői kar ezzel a törvénnyel bevehetetlen erőt építhet a vármegyei önkormányzat védelmére egy bitorló kormány ellen; gyenge, hazafiatlan, haladópartí hajlamokkal bíró tisztikar mellett ennek a törvénynek alkotmányvédő és biztosító ereje szám-talan esetben precárius lesz.

S azért, ha közörömmel üdvözölték a törvényhatóságok hazafias elemei Gróf Andrássy Gyula javaslatait, ha azoknak minden megyében is örülni tudunk mindannyiján, a kik az alkotmányvédelem idején keserű fájdalommal tapasztaltuk, mily bitang módon garzdálkodhatik az önkény a törvény és jog örve alatt: szedjük össze erőnket, gyullasszuk lángra lelkesedésünket, hazaszeretettünk tüzét, s egézsítsük ki az új törvény jogrendjét azokkal az életfeltételekkel, a melyek nélkül ez a jogrend a benne rejlő hatalmas erőt ki nem fejtheti.

Válasszunk a jogtisztéleten, az alkotmány biztosításának szempontjain nyugvó törvény örve és végrehajtó jává jogtisztelő és alkotmányos érzületű tisztviselői kart, mely ennek a törvénynek sáncait hare idején előre tolja, s ha kell életével is megvédi. El tehát a darabontokkal! Ny. Sz.

Elsietett önbíráskodás.

— Válasz Becze Antal cikkére. —

Csikvármegye volt alispánjának, Becze Antal úrnak és az ő, meg a Herczberg lájbszurnáljának, a „Székelység”-nek, újabb üvöltözése, melyet a Vákár P. Arthur úrnak, a Herczberg egyik tanújának vallomására állva megcselekszenek — engem nagyon meglep. Különösen meglep akkor, midőn magam előtt látom Herczberg egy másik tanújának, Pethő Gyula főmérnök úrnak, egy ezzel tökéletesen homlokegyenest álló eskü alatt tett vallomását.

Ellenfelemnek tudomásom szerint már minden tanúját kihallgatták s nagy megnyugvásomra szolgál, hogy rá m nézve terhelő vallomást ez egyen kívül meg senki sem tett, sőt legnagyobb részt megcáfolták a rám szórt vádakat. Az en tanúimnak kihallgatása pedig még hátra van.

Hogy Pethő Gyula és Vákár P. Arthur urak közül kivallott hamisan, azt megállapítani a bíróságnak lesz feladata.

Szent Vasza pártfogó tiszteletére fel is szentelte azt. A felszentelés napján a püspökbeszédet is mondott a jötevők érdemeiről, akik az Úrnak szentelt templomokat emelnek és „sátrának magánosságában” így szól Trofim Szemenovicsnak:

— Az ön régi büne most teljes bocsánatot nyer. Mert meg vagyon írva: a mit feloldoztok a földön, az fel léssen oldva a menyekben is. Én, méltatlan és alázatos szolgálja az Úrnak, feloldozom önt büne alól, higgye el, hogy az Isten is feloldozta. Így hangzanak Krisztus igéi. Ne gondolkodjék többé vétkére s ne féljen az érte járó büntetéstől, mert ezzel azt mutatná, hogy nem bizik az Úr szavaiban s ezzel nagy bünt követne el s végtelenül megbántaná az irgalmas Istent. Most már gyónás után magához veheti az Úr testét.

* * *

Idők multán Trofim megvigasztalódott felesége elvesztén s másodsor is házasságra lépett Motilin gazdag apósának leányával, Lubky falúból. Ez az új is regálébérlettel foglalkozott s ezen az úton is ismerkedett meg vele Trofim Szemenovics. Ilyen módon aztán Lubky, ahol a büntett lejátszódott, új feleségének tulajdona lett. Trofim Szemenovics nemsokára a lakodalm után Pétervárra költözött.

Az évek egyre multak; ő Pétervárt él saját házában a Nevszky proszpekten*), aranybá-

nyákat bérel Szibériában s folytatja a kereskedést meghitt emberei által. Az aranyüzlettel még több szerencséje volt, mint a regálé vállallattal. Kereskedelmi tanácsossá és a Szent-Vladimir-rend lovagjává lett s ez új nemességre adott neki jogot. A ház földszinti részét mind hivatalok foglalják el; az emeleten maga a háziúr lakik. Széles szőnyegekkel borított, oldalt rásos lépcsők vezetnek lakásához, ahol minden csak úgy fénylik az ezüsttől, arany-, porcellán- és malachittól. . . . Trofim Szemenovics háza állandóan nyitva van a vendégek számára: fényes ebédek, kitünő vacsorák, kiváló vendégszeretet úgy a házi úr, mint a háziasszony részéről. Nyolc évvel azután, hogy a fővárosba költözött, eljött hozzá felesége testvérnéje Motilinné, akinek örökségül hagyta az ura Mandrikot. Két évig élt Jasníkov házában, s mikor meghalt, a férjétől reá maradt birtokot örökségül hagyta húgának, Jasníkov feleségének. Trofim Szemenovics felesége útján most már Lubky és Mandrik tulajdonosa lett. A nyáron Trofim Szemenovics feleségével és első feleségétől való leányával az asszony birtokára mentek.

Az országról letértek a mezei útra Lubky felé. Mikor ehez a falúhoz közeledtek, el kellett menniök ugyanazon hegy mellett, ahol valamikor az az esemény játszódott le, amely oly nagy kinozta lelkiismeretét. A keresz, melyet a meggyilkoltak síra fölé állítottak, még a helyén állott, de már rozoga volt, fekete, zöld penészszel, mohával fedve. Arról az oldalról, amerre

az út vezetett, a szakadék kőfallal volt beszegve.

— Jaj, micsoda szakadék, — szóló véletlenül Jasník lánya, elfordítva fejét a szakadéktól.

— Még jó, hogy legalább be van szegve fallal, — jegyezte meg Jasníkovné, — mert különben Isten ments erre kocsinai sötét éjnek idején. Ni, ott van egy keresz; lehet, hogy olyan valaki van ott eltemetve, aki éjszaka ebbe a szakadékba fordult bele.

A postakocsis meghallva az úrnó beszédjét, így szól:

— Csakugyan úgy is volt nagyságos asszony, egy kereskedő éjnek idején árújával kocsin erre járt s lefordult a szakadékba; az árú mind vele maradt s a lovakat is megtalálták mellette a mélységben. Így aztán itt temették el szolgálójával együtt.

— Régen volt az már? — kérde Jasníkné.

— Bizony lesz vagy harminc esztendeje; én ugyan nem emlékszem rá, de az öreg emberek beszélnek, — mondá a kocsi.

Trofim Szemenovicsnak majd elállt a lélekzete, de nem szólott egy szót sem.

Elérkeztek Lubkyba. Másnap Jasníkné mostohaleányával a szülei emlékére tartott misére ment. Trofim Szemenovics otthon maradt. Lelkében nagyon fel volt indulva, hogy meglátta azt a helyet, a hol valamikor ez a szörnyű bűn esett s nyugtalanságában szobáról-szobára járt,

*) Pétervár legelőkelőbb utcája.

És ha a közönség egy része nem kételkedik talán a Vákár P. Arthur vallomásában: ép úgy nem áll jogában kételkedni a Pethó Gyula főmérnök vallomásának igazságában.

Józan gondolkozású ember, ha sem a Pethó Gyula, sem az én becsületességemet nem is ismerné, mindenesetre fenn fogja tartani a bírálatot a bírósági döntésig.

S erre kérem is a közönséget az egymás iránti kötelességet nevében.

Mert bármennyire is megdöbbentően irtózatossá tesz az eszközökkel és észbontóan rafinált módon dolgoznak is ellenfeleim: én bízom a magyar bírói kar világlátásában. Be fogja látni mindenki, hogy olyan körülmények között csak holmi kétes existenciák s tőlünk teljesen idegen fajnak agyában tudnak fogamzani, de a mi fajunk azt végig csinálni teljesen képtelen.

A Becze — „Székelység”-féle porhintést pedig, midőn a bírósági terem ből kihurcolt egyestanúvallomásra támaszkodva handabandáznak, a közönség jóhiszeműségével való szemérmelen visszavonulást tartom.

Ezzel csapták be október 18-án Csikvármegye törvényhatóságát, melynek kötelességeiről pedig Becze úr oly farizeusi szemforgatással ömleng.

Mert hát Becze úrnak, mint volt alispánnak s jelenlegi hitességnél tudnia kellene, hogy a bíróság előtti vallomások mérlegelése a bíróság dolga.

A bíró hivatása és feladata az, hogy az összes fölmerült ténykörülményeket, az összes bizonyítékokat mérlegelje és azoknak alapján megállapítsa a tanuvalloások bizonyító erejét, a tanuk szava hihetőségét és az ellentétes vallomásokat belső értékük szerint mérlegelve, döntsön a vitás kérdésben s megállapítsa azt, hogy kinek van igazza a peres felek közül.

Hát ön, Becze úr, hogyan gyakorolta a

bírói tisztet mint alispán, ha arról ilyen fogalma van, ha ilyen felszeg jogi és erkölcsi elveket vall?!

És rettenetes tátongó sebei lehetnek önnek, ha végső kétségbeesésében az ön által is annyira gyűlölt Vákár P. Arthur által liferált flastrommal kötözgeti azokat!

A mi a „sepregetést” illeti, ne méltóztassanak elfeledni, hogy mindenki érezte, hogy valami rúghad Dániában. Mindenki orrát befogva suttogott erről, de nem mert senki hangosan tisztá levegő után kiáltani vármegyénkben. Tartott tőle mindenki, hogy ha száját kitérte, vagy a bűz, vagy a kik azt előidéztek, megfojtják.

Ha én, meg egynehányan elkialtottuk magunkat, ezért nem megdobást, hanem köszönetet érdemelnénk!

Mert ha csakugyan olyan tisztáknak találtattak volna is a „képzelt bűnösök”, mint ahogy ezt önök mondogatják: ennek én is egész lelkemből tudnék örülni. S örülhetnének első sorban azok, kik alattomban súlyos gyanú alatt állottak, hogy végre tisztáza vannak. Mert céloim nem a pszichológus volt, hanem egy alapos fűrésztés.

Nekem pedig, ha nem lett volna tisztá az ingem, mit gondolnak, az Isten szerelmére, merészelttem volna-e ilyen pokoli harcot felidézni s esatásorba állítani, magam ellen azok közül is egy csoportot, kik az ártatlan Krisztust is bitófára tudták itéletni, — mikor nyugodtan s mindenki által megbecsülve éltem csöndes parókiamon? S meg tudnék-e az emberek előtt jelenni ma is, ha nem volna tisztá a lelkiismeretem?

Hogy a Pandora szelencéjét fölnyitottam, azt ma sem bánom, mert érzem és érezzük mindnyájan már a tisztá levegőt, pedig még el sem ült a rettenetes vihar. S ha a harcól sebekkel terheltlen kerülnek is ki, megnyugtató az, hogy Csikvármegyének csak az Uz- és Veresvízi erdők eladásánál is milliókat szereztünk.

Ennyi vagyont Becze úr 24 évi alispánága

alatt sem tudott szerezni vármegyénknek, — pedig be' sok erdőt eladott ezalatt!

Különbön Becze ellen cikkéért sajtóper indítottam.

Gyergyócsomafalva, 1907. október 24-én.

Török Ferenc,
orsz. képviselő.

Nyilatkozat.

Becze Antal nyug. alispán a „Székelység” idei okt. 14-iki számában — szokott modorában — a gyergyói papságra is rátámad, a Török Ferenchez intézett s a „Csikvármegye” multévi okt. 18-iki számában megjelent nyilatkozat miatt, melyben a gyergyói papság semmi egyebet, csupán csak azt a minősíthetetlen támadást utasította vissza, mellyel Becze Antal Török Ferencet hitoktatói működésében, az egyházi főhatóság szabályszerű vizsgálata és felmentő ítélete után, ismételen megrágalmazni nem átalotta.

Nyilatkozatunk a következő volt:

„Alulírottak a gyergyói róm. kath. esperesi kerület papságának folyó hó 11-én tartott koronagyűlése alkalmából mély felháborodásunkat és megbotrántkozásunkat fejezzük ki Becze Antalnak a vármegyei törvényhatóság folyó évi augusztus hó 30-án tartott közgyűlésén elhangzott bántó, kiméletlen és bárdolatlan rágalmai felett, melyekkel a magas főpásztori ítélet után is Nagyságodat erkölcsi és papi becsületében sérteni akarta.

Együttal ragaszkodásunkat, tiszteletünket és szeretetünket fejezzük ki Nagyságod iránt a dúrta támadás után.”

E nyilatkozatunkat ma is fentartjuk s hogy e nyilatkozatunkban a Becze Antal eljárásának jellemzésére használt „bárdolatlan” szó nagyon megfelelő volt, a „Székelység”-ben megjelent cikke után már semmi aggodalmunk nem lehet.

Szárhegy, 1907. okt. 23-án.

A gyergyói papság.

mig egy szögletben a képek alatt egy egyházi naptárt talált, a mely annak idején boldogult anyósáé volt. Felütötte találmra s a következő helyet olvasta ki belőle:

„Gondolkodjál a rettenetes napról: lelkem, meggyújtva szövétnekedet világító lánggal és fontolgasd, mikor jön hozzád a hang, mely így szól: ime a völegény!” Trofim Szemenovics felretette a naptárt s föl-alá kezdett járni a szobákban; azok a szavak nem akartak eltűnni a lelkéből. A mult szörnyű, ismert képekben borzalmasan jelent meg előtte; hogy ölte meg a kereskedőket, hogy taszította le Sehonnaival testeiket a mélységbe, aztán mikor a sirjukhoz ment, hogy hallgatta meg az ismeretlen helyről jövő szöveget: „negyven év mulva megbüntettek!” Ime már 34 év múlt el, még hat van hátra: az is elműlik és itt lesz a negyvenedik év s a mikor az is elműlik, megjő az a bizonyos nap, a melyikről a naptár szól, az a nap, amelyen a lelkembe szól majd a szöveg: ime a völegény! Akkor aztán vigasztalódní próbált, visszagondolva a kegyelmes püspökre: hiszen az pap, főpásztor és a templomban magán viseli magának a Megváltó Úristennek képét. Hát nem mondta meg ő kegyelmessége, hogy nem kell esüggiednie, félnie az Isten ítéletétől? Igen, így szólt: Lehet-e abban kételkedni, a mit mondott? Hát nem hivatkozott egyenesen az Isten szavaira, a ki hatalmat adott a lelkipásztoroknak, hogy az emberek bűneit megbocsássák? Hiszen az Úr ígerte meg, hogy amit feloldanak a földön,

az fel lesz oldva a menyországban is. Hat nem úgy van? Igen, de eközben a lelkiismeret újra szorongatni kezdte szívet. Talán a püspök feloldozása nem érvényes? Vajjon nem azt jelenti-e ez, hogy valamit elfelejtett teljesíteni? De hát mit? Vezekelni, de hiszen maga a püspök hagyta meg neki, hogy ne buslakodjék s ne gondolkozzék többet arról, a mi meg van bocsátva és fel van oldozva. Igen, a püspök feloldozta, s bizonyára az Isten is megbocsát, de Trofim Szemenovics mégis felt és borzadt . . . Terdei inogtak, szíve összeszorult. Megszűnt járkálni a szobákban, fárdatlan ledűlt a dívánra s akarata ellenére lezárta szempilláit.

Az asszony s a leány visszatértek és reggelhez ültek. Trofim Szemenovics bőven hozzálátott az ételhez és italhoz, hogy felzavart lelkiismeretét megnyugtassa. De a naptárban véletlenül felütött lap nem tudott kimenni fejéből; folyton szeme előtt lebegett a szörnyű nap, a szövétnék s a hang, mely szól: ime a völegény!

Hogy valahogy jobb kedvre tegyen szert, azt ajánlotta feleségének és lányának, hogy menjenek egy kicsit kocsikázni. Ebéd után befogtak és Mandrikba hajtottak. Valami kimondhatatlan érzelem fogta el Trofim Szemenovics lelkét, mikor meglátta azt a falut, a melyben született s mikor végighajtatott azon az utcán, a melyen egykor tarisznyával a vállán kenyeret járt kéregetni. Elmentek a két urasági itató mellett is. Eszébe jutott, hogy találkozott itt az

itatók mellett Sehonnaival, hogy hallgatta annak a tanításait s meglátta a folyót is, a melybe bele akarta magát ölni, a mikor Spak elkergette. Eszébe jutottak Sehonnai szavai is, hogy mutatta meg a módját, a melyen fehér szűrt és lovat szerezhet, hogy Vaszát elvehesse. Eszébe jutott, mint jövendőlte meg Sehonnai, hogy gazdag lesz. A jövendölés teljesült. De honnan eredt a gazdasága? Abból a szerencsétlen pénztárcából, amelyet a meggyilkolt zsebéből kivett. Micsoda gyalázatos kezdet! Hát nem onnan kezdődött a gazdasága s haladt lassankint odáig, hogy kereskedelmi tanácsossá nevezték ki s nemessé lett. Milyen szokatlan átkozott pálya ez! Mindennek alapja az a gaztett, a melyért a törvény szerint börtönben kellene sünylődnie. Mit tegyen már most? Vezekeljen. De hát ki előtt? Az Isten előtt? Hiszen az Isten megbocsátott neki, azt mondta a püspök és az már régen volt. Aztán meg más tanult emberek, a kik mindent olvastak és sokat tudnak, azt mondják, hogy bizony Isten nincs is.

Ilyen gondolatok támadtak Trofim Szemenovics fejében. És nem volt, a miben megállapodjék, mert gondolatai mindig újból felkerekedtek benne s lelkének belső félelme semmi megállapodásra nem vezette.

(Folyt. köv.)

H I R E K.

Csak egy virágszálat!

Felhívás a jó szívekhez.

Virágokkal ékeskedik nemskóra a temető. Kegyeletes szívek viszik el kedveseik sírjára koszorúkat s odakint a temetőben megtisztult szép emlékek szállanak az elköltözött felé, a kinek sírjában nyugalmat, az élőknek sajtó bánatukra enyhülést kérnek az Ég Urától.

A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület a halottakra való méla emlékezés e tiszta, fenékölt hangulatából egy kis részt kér juttatni a halál jegyeseinek, a tüdőbetegnek. A halott nevében, a kinek sírja koszorúval ékeskedik majd, csak egy virágszálat kér a halál pitvárában lévő élete megmentésére. Közel 80.000 ember hal meg évente hazánkban tüdővészben, ebben a borzalmas pusztító betegségben. Legálább a felének az életét megmentheti a társadalom részvéte. És maga az egyesület is ezreknek igéri visszaadni az életet, ha mindenki, aki a napokban koszorút vesz, csak egy virágszállal kevesebbet köt koszorújába, s ezt az egy virágszállát az egyesületnek felküldi.

Morituri vos salutant.

A haladók szolitanak.

Legyen a sírok koszorúja egy virágszállal egyszerűbb; égjen egy nécescel a sírokon keveseb és ennek árából ki fog gyűlni egy pislogó élet.

Esdve kér az egyesület minden jó szívet, váltsa meg mindenki ezt a szent vámot nemzete diésőségére, özvegyeknek, árváknak, ügyfogyotaknak könnyei fölszártására.

A ki ezt megteszi, a kinek szívében az irgalom érzete fölfakad: annak halloja tudni fog arról. Kegyeletünk szent, megtisztult, nemes tanúsítása lesz, aki egy újonnan létesítendő szegénysorsú tüdőbetegeket gyógyító népszanatoriumának építési tőkéje gyarapítására halottak napja alkalmából adományát eljuttatja.

Ezt kéri az egyesület bizó hittel és reménységgel.

— **Püspöki konferencia.** Vaszary Kozlos biboros hercegprimás f. hó 24. és 25-ére hívta össze budavári palotájába Magyarország püspökeit, hogy a kongrua-kérdésben határozzanak. A konferencián, melyen kegyelmes főpásztorunk is részt vett, sok fontos és üdvös ügy került a szőnyegre, többi között megállapították, hogy a püspöki kar 700.000 koronát ajánl fel a nagyjavadalmak részéről a kongrua rendezésére. A véglegesen megállapított választ e napokban küldik meg Apponyi Albert gróf kultuszminiszternek, aki azután meg fogja tenni a további lépéseket. A kongrua ügye tehát nemskóra a teljes megvalósulás stádiumába lép.

— **Egy igaz ember.** Ormándy Miklós dr., a szerény jövedelmű piarista tanár a lelki heroizmusnak, a legideálisabb áltruizmusnak páratlan példáját szolgáltatja. Egy szép, egy édes álom lappangott lelkeben évek hosszú során át. Szülőföldjének, a hontmegei Polytölgyesnek iskolát szeretett volna állítani. Lemondott hát minden nélkülözhetéről, minden élvezetről, talán még szűkölködött is, csakhogy nemes vágyát kielégíthesse. Csekély fizetésének nagy részét összekuporgatta, összerakosgatta. És ime, a fillérek a legszebb, legnemesebb gyümölcsöt termettek: Kisasszonynapján, szept. 8-án felavatták Ormándy M. dr. iskoláját és a hozzá tartozó négy szobás tanító lakást. Most a kultuszminiszter elismerését és köszönetet fejezte ki e nemzeti kultúra oltárán is áldozó szerzetes tanárnak. Ugyan mik ehhez képest a Vanderbiltek, a Carneggiek s a többi milliionosok alapítványai? Bizva-bizunk, hogy nem veszhet el az a föld, a melyen még ilyen nagy lelkek törnek elő a tucatemberek közül.

— **Szent Imre és Szent Erzsébet ünnepe** a gyulafehérvári főgimnázium ifjúsága és tanárkara összevonva nov. 10-ikén üli meg, hogy azon a kegyelmes főpásztor is, aki különben nov. első napjaiban nem lesz székhelyén, részt vehessen.

— **Látogatás főgimnáziumunkban.** Kuncz Elek, a kolozsvári tankerület főigazgatója f. hó 26-án városunkba érkezett a gimnáziumban folyó tanítás ellenőrzésére. Látogatását 29-iken befejezte, mely napon a tanártestülettel tartott értekezleten a tapasztaltak felett a legteljesebb melegegedésnek adott kifejezést. Ugy az intézet vezetését, mint a tanári kar működését mind tekintetben mintaserűnek nyilvánította.

A főigazgató vasárnap az egész tanári karal együtt a főpásztor asztalánál volt szívesen látott vendég. Asztaltalontás után az egész társaság önméltóságával együtt a híres Rózsamáli szőlőhegybe rándult, hol a legkedélyesebb hangulatban töltötte el a délutánt.

— **Jubiláló főpap.** Pór Antal, a neves tudós, esztergomi prélatus honok, f. hó 20-án tartotta aranymiséjét. Ebből az alkalomból az illusztris főpap 50.000 koronából álló alapítványt tett, melynek egy része a pápi nyugdíjalapra és a káptalani szegény cseledek számára van száva. Másik nagyobb része pedig az ő nevére elnevezendő s Esztergomban alapítandó fiúarvázra fordítandó. E célra különben már előbb is 30.000 koronát fordított.

— **A gyulafehérvári kath. legényegyesület** november 10-én vasárnap, az Európaszálló dísztermében szini előadást rendez. Belepdíjak: Családjegy 3 személyre 2 K. Személyjegy ülőhely az első öt sorban 1 K., a többi sorokban 80 f., állóhely 50 f. A felülfizetéseket köszönettel fogadják és hirtalig nyugtázzák. Kezdeté este 6 órakor. Előadás után tánc éjfélig. Jegyek előre válthatók Schäser F. könyvkereskedő üzletében. Szinre kerül: „A kérők.” Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Kisfaludy Károly. A rendkívül érdekesnek ígérkő előadásra felhívjuk olvasóink figyelmét.

— **Népszövetségi gyűlés Segesvárt.** Népes, magas színvonalon álló és komoly népszövetségi gyűlés folyt le mult vasárnap délután Segesvárt.

A rendezőség élén Meisel József segesvári plebános, szentszéki tanácsossal mindent elkövetett a gyűlés sikerének biztosítására. A buzgólkodás eredménye volt a nagyszámú intelligens közönség lelkes részvéte. A hallgatóság sorában ott láttuk P. László Polykárp szentferencendi általános kormánytanácsost Romából, P. Kory Ottó rendtartományi főnököt Medgyesről, Balázs Ferenc torjai és Avedik Lukács erzsébetvárosi főesperes plebánosokat, Nagy István sárpatiki plebánost és még a segesvári katolikus intelligenciát.

A gyűlést Meisel József nyitotta meg lelkes szavakkal és indítványára a gyűlés vezetősége megalakult. Elsőnek Szemlér Ferenc székeludvarhelyi r. kath. főgimn. tanár tartott a töle megszokott elegenciával tanulságos előadást a katolikus iskolákról, fölhevén a közönség figyelmét a magyar katolikus iskolázottságra. Indítványozta, hogy a plebánost kérjék meg, hogy az egyesület céljaira perselyt tegyen ki a templomba. Indítványát a gyűlés egyhangulag elfogadta.

Utána Rass Károly gyulafehérvári főgimn. paptanárt tartott magvas és rengeteg ismeretről tanuskodó élvezetes előadást a keresztény szervezkedés szükségéről. A létért való küzdelemben — mondja — minden parányinak, minden lénynek, tehát a katolikusoknak is szövetséget kell keresniök. A védekezésben a legfontosabb a támadás irányának a fölismérése. A reformáció főfogása a népies irodalom fölkarolása volt. Pázmány követte őket e térre és győzött. Ma a harc színtere a társadalom. Szociáldemokraták és társadalomtudósok a „Népszavában” és katedrákon gyalazják az egyházat. Gyalázkodásukban, nem tudjuk, a butaság-e a több vagy a gonoszság. Ezek egyike sem irányíthatja a társadalmat. Az általános választójog és szekularizáció: megtevesztő jelzavak. Ez ellen szervezkedni kell, de öntudatosan, mert a szervezkedők számának ismeretében van az erő.

Frenetikus taps mutatta az óriási hatást.

Ezután Meisel József a népszövetség mi-benlétét és előnyeit fejtegette nagy elokvenciával. A végén az ő indítványára Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi róm. kath. püspök úr ő nagyméltóságát táviratilag üdvözölte az elnökség.

A mindvégig komoly színvonalon álló gyűlésről mindenki a legjobb benyomással távozott.

(p.)

— **Az Alsófehérvári tanítóegyesület** gyulafehérvári köre november 4-én gyulafehérváron az állami iskolában tartja rendez őszi gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. 8—9 óráig a tanítások meghallgatása. 2. Fel 10 órakor a gyűlés megnyitása. 3. A tavaszi gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 4. Felolvas Altmann József gyfvi-iz. tanító „Reformok” című tételéről. 5. „Pistuka öröme és bűja.” Kis gyermek-mese a felnőttek okulására. Felolvasa Zlamál Ágost főgimn. tanár. 6. Jelentések és a tagok számbavetele. 7. „A fogalmazás célja, anyaga, fokozatai és módszere az el. népiskolákban.” Előadja Lente Miklós alvinc-borbereki áll. tanító. S. Indítványok.

— **Bomba az új igazságügyi palota környékén.** A gyulafehérvári hatalmas igazságügyi palota már-már fedél alatt áll. Az ideiglenesen épült munkáslakásokat is bontogatják, hogy helyükbe a területet elzáró kőfalkerítést építsék. Egy ilyen munkáslakás bontásakor a padláson két dinamitöltényt kaptak, amelyekből azonban a gyutaacs hiányzott. A vizsgálat van hivatva annak kiderítésére, hogy a patronok gonosz célra voltak-e száva, vagy csak valamely, az építkezésnél foglalkozó munkás, felejtette ott. Annyi bizonyos, hogy valamiképen újat kellene állani, hogy munkások, akik közt manapság olyan sokan vannak az elvadultak és fanatizáltak, ne juthassanak olyan könnyen a dinamit-hoz. A dinamit végre is nem bodzafapuska.

Vidéki levél.

Kedves Szerkesztő Úr! Ha nem volna tudomása róla, szíveskedjék tudomásul venni, hogy bércei egyházmegyénknek talán egyetlen esperesi kerülete a miénk, — a kolozsdobokai, — melynek plebániái egymástól is, no meg a világtól is egy-egy elföldnyire esnek. Ez az oka, hogy szíves olvasóinak javarésze vajmi keveset tud a hepe-hupás Kolozsmegye lelki életéről.

Hanem közelebből f. é. okt. 23-án mi is összekoppantunk. Nem valami gyanus indokból s nem is kincses Kolozsvár falai között, hanem Bánffyhunadon, hová a mi kedves Dóczy barátunk még a tavasz folyamán meginvítálta a koronagyűlést. Meg is jelentünk csaknem teljes számmal, s már útközben, a vonaton megérintette lelkünket a viszontlátás édessége. Egyik esztalán kollégánk mindjárt Egeresnél per „papos szakasz” titulálta a fülkét, hol mi szorongottunk, mint hordóban a hering. Szakaszunknak egy románai gör. kel. lelkész is utasa volt, kit szóval a bonchidai tartott, beszélvén ő a cilinderforma fővegű, kék öves istenszolgájával Traján császár alattvalóinak zengzetes nyelvén. Ezt az eseményt csupán azon okból örökítém meg, mert epizód nélkül szintelen a level.

A valóság Bánffyhunadon kezdődött. Talpig derék házigazdánk kivezényelte előnkbe B. Hunyadnak minden elegáns fogatát. Mi is megbámultuk, meg a hunyadiak is nagyot néztek, mikor a sok sújtásos hegyke kocsiát látták. Pár perc alatt a templom bejáratánál állottunk, hol a kerület főesperese, a kedves modorú kolozsvári plebános, a koronagyűlés feje várt már.

Első útnak a templomba vezetett. És itt meg kell jegyeznem, hogy Bánffyhunad temploma megkapta lelkemet. Szép az építése is, de a csín, a tisztaság, az elegancia, a jó mód messze kiemelni más vidéki templomok sorából. Most még szebb volt, mint máskor. Falai között térdelték a polgári fiú-, és leányiskola növendékei. Szent gyónásukat végezték s majd a kerületi papság is a töredelem székéhez borult.

A szentmisét Hirschler dr. főesperes celebrálta segédlettel. Ő áldoztatta meg paptestvéreit s a polgáristákat is. Isteni tisztelet alatt a kolozsvári főtemplomi karnagy vezetése alatt a dalárda precíz énekével fokozta a vallásos hangulatot.

Szentmise után a papi lakásban volt a koronagyűlés. Rövid, meglehetősen megnyitó után jelentette a főesperes, hogy ez alkalomból kegyelmes Főpásztorunkat sürgőnyileg üdvözölte a koronagyűlés nevében és áldását kérte. Üdvözölte Székesfehérvár lánglelkű főpappját Prohászka Ottokár drt. is pécsi hatalmas beszéde alkalmából. Jelentette, hogy Rés János dr. kolozsvári hitoktató és Petri Sz. József kolozsvári káplán távoztak a kerülethől. Helyüket Csányi Kálmán és Péter Antal fiatal papokkal töltötte be a főpásztor.

A személyi ügyek folyamán ráért, hogy Csákiorgóban is megalakult az önálló plebánia. Jósika S. báró a kisded hitközség kegyelmes patronusa biztosította a mindenkorilelkész készpénz fizetését s a hívek a kántor fizetését önként hordozzák.

Bemutatta a kászonalcsiki esperesi kerület átíratát a papi nyugdíszabályzat módosítása tárgyában. Koronagyűlés nem határozott e tárgyban sem pro, sem kontra.

Nagyon fontosnak s ennél fogva megfontolandónak ítéli a felvetett kérdést. Bekéri az egyes lelkészek önálló véleményét. Ezt átanulmányozza egy bizottság, s annak így nyert javaslatát fogja letárgyalni a tavaszi koronagyűlés.

Számos fontos indítvány között aktuálisánál fogva igen behatóan tárgyalta a koronagyűlés a sajtó s elsősorban az erdélyi kath. sajtó ügyét. Fájó érzéssel nézi, hogy Erd. Irodalmi Társulatunkat sem anyagilag, sem szellemileg nem úgy karolja fel az erdélyi katolicizmus, ahogyan megérdemelné. A koronagyűlés maga előtt látja a nemes célt s mindent megtesz, hogy tagokat toborozzon a társulatnak s annak közlönyét mentől több családba bevezesse.

Örvendetesen konstatálja, hogy Kolozsvárt, Erdély centrumában P. Trefán házfőnök micsoda odaadással munkálkodik a keresztény sajtó érdekében. Megteremtette, nap-nap után írja az Uj Lap kolozsvári mellékletét. A kolportaszt is igazgatja. Sajnos, még a deficitnél tart, de erős a reménye, hogy a jót a sok selejtes közül ki fogja tudni választani Kolozsvár közönsége s az oly olcsó s elég terjedelmes Uj Lap olvasókat hódít idővel Erdély bércei között is. A kerületi papság már megrendelte s bevezette eladásra plebániáiba. Többet ér ez ügyebár kedves Szerkesztő Úr, mint a moll hangnemből elzokogott hirlapi jeremiáda? (Persze! Szerk.)

Delutáni 1/23-ig tartott a gyűlés. Pár perc alatt varázsütésre barátságos ebédlővé változott a gyűlés terme. Hogy a házigazda itt is remekelt, megsugor a Szerkesztő Úrnak. Nem is csoda. Bánffyhunadon a király is ebédelt. Talán a tudat tette pazarlóvá házigazdánkat. Köszönjük neki.

Hogy a házigazda lelkét szötte tele a néhány szóval, mivel a kerület kedves főesperesét és paptársait köszöntötte, s hogy a főesperes ajka is csupa méz volt a válaszban, azt mindnyájan éreztük.

Mi történt ezután, nem tudom. Nekünk távoliaknak indultunk kellett. Pedig kíváncsi vagyok, hogy a bácsi jó barát, a nagy szociológus dikciózott-e? Nem hiszem. Az esti ájtatosság ünnepi szónoka ő volt s több mint bizonyos, hogy kimélte a hangját. Jól tudja, hogy a szép gondolatoknál a zengő nyelv, az organum teszi le a pontot. Feledhetlen szép nap. Megújultunk lelkünkben. Megerősödtünk egymás szeretetében s magunkkal hoztuk az erős elhatározást, hogy odaadással adjuk oda minden erőnket magasztos hivatásunknak.

Kedves Szerkesztő Úr! Köszönöm, hogy türelmesen elolvasta soraimat. Hálás leszek, ha b. lapjában le is közli. Ne aggódjék azért, hogy az ebédre is kiterjem. Ez a házigazda személyes ügye, majd elintézi ő velem. Mentségére legyen mondva, nem várhatja tőle senki, hogy messzi-messziről ehgyomorral jött kollégáit egy nagy csupor kapucinerrel erezse a szélnek.

Igaz tisztelettel a Szerkesztő Úrnak híve:

n. c.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Szent-István-Társulat pártoló tagilletményei.

Ötödik éve immár, hogy a Szent-István-Társulat megalkotta kebelében a népies pártolótársaságot, melynek révén a katolikus magyarságot törekszik bővönni a művelődés népművelés s a nép ezreinek kezébe s mindannyiszor a legteljesebb elismeréssel szölkáltak róluk úgy tartalmuknak gyakorlatias és okos megválasztása, mint kiállításuknak tetszetősége szempontjából. S ha az előző évek könyvilletményei föltétlen elismerést arattak, e teljes elismerést — ha ugyan lehetséges — még fokozni fogják a most megjelent ideai pártolótag illetmények.

A Társulat 13.000 pártolótagjára kétszázötven kívül nagy örömet fognak szerezni ezek a kintünő könyvek; sok hasznos és nemes dolgot fognak tanulhatni a közeledő hosszú falusi esztéken. És bizony nagyon elégedettek lehetnek, mikor csekély két korona tagsági díjért ennyi szép, felvilágosító, mulattató és léleknemesítő olvasmányt kapnak kezhez. Ezzel az intézménnyel a Szent-István-Társulat első helyen áll az egész világon.

Az ideai tagilletmények rövid ismertetését a következőkben adjuk:

1. *Három század a katakombákban.* Képek az első keresztények életéből. Nemeth fordította Jankovics István, átdolgozta Molnár Iván. 260 oldal. Bolti ára 1 korona 60 fillér. A könyv címe mindent megmond. A jól megírt népszerű könyveknek ügyességével mutatják be a szerzők a római kereszténység kezdetét, az első három század keresztény életét, a katakombák s a cirkuszok hőseit, a megható istentiszteleteket s véres üldözötéseket. Felvonnak a Nérók és a vértanúk, szűkek és hitvallók. Igazán jó könyv, melyet úgy tartalmilag, mint számos illusztrációval díszített gyönyörű kiállításánál fogva a népszerű irodalom legsikerültebb termékei közé sorolhatunk.

2. *Szegény ember gazdasága,* vagy: a Magyarországon vadon termő gyógynövények ismertetése és tanácsok ezek gyűjtésére, szarítására és értékesítésére. Irta Cserjesi Károly. 86 oldal. Bolti ára 1 korona. Az előbbi színemesítő, lélekelő könyv, ez itt csak hasznos. De milyen hasznos. A méhészethez és selemhernyó tenyésztéshez több-kevesebb befektetés kell; ezekkel csak azok foglalkozhatnak, a kiknek van egy kis pénzcskéjük. A gyógynövények gyűjtéséhez azonban nem kell kaptár, kas, méhes, külön szoba. A Mindenható ezeket igazán a szegény embereknek teremtette. A szerző, aki ezzel a könyvecskével nagyon jó dolgot cselekedett, részletes útmutatást és tanácsokat is ad a gyűjtött növények kezelésére és szarítására, sőt megnevezi azokat a kereskedőket is, kiknél a gyűjtött anyagot értékesíteni lehet.

3. *Uj kis tükör a magyar nép számára.* II. rész. Irta Öveges Kálmán. 88 oldal. Bolti ára 60 fillér. Pompás kis könyvecske, melyet arcába kellene csapni azoknak, kik azt ordítják,

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlv.

Mindhogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, vésleket, éjjeli izzadást.

„Roche”

Kapható orvosi rendelre s a gyógyszerüzletekben — Ára évenként 4.— korona.

hogy a népbutító katholicizmus irtózik a népfővilágosításáról. Pedig ime, míg a népboldogító szociáldemokrácia „Papok tükre“ cím alatt aljas szennyiratozatot tart a nép szeme elé, addig a „csuhások“ az „Új kis tükrő“-ben megmutatják neki a természet erőt és törvényeit, természettanra oktatták őt. Mindenki örömmel és gyönyörrel fogja olvasni ezt a kedélyes modorban megírt és sokszor megnevetető ötletekkel fűszerezett népies természettant, mely magyarul ábrákkal gazdagon el van látva. Mindenképen okos könyv, méltó társa az előbbieknél.

4. A *Szent-István-Társulat Naptára* az 1908-iki szökövevre, melyet lapunkban már ismertettünk.

Ezekből áll az idei pártolótag-illetmény. Két korona évi tagdíjért olyan négy kötet, a milyent a rendes magyar könyvtárak mellett ezen országban csak kétszereséért szoktak eddig adni. A Szent-István-Társulat megadta kötelességét, nem kímélte a munkát, fáradságot, sőt az áldozatot sem, most már a néppel érintkező intelligens katholicuson van a cselekvés sora.

* A *Kis Pajtás* 9-ik száma gazdag és változatos tartalommal megjelent. Címkép: Hol vagy Pisti, hol vagy Sári? (Vers.) Fáy D. rajza. — Bambi, a hold leánya. (Mese.) Rajzolta: Nagy Zoltán. Zsibuska. (Vers.) Domonkos Istvántól. — Cinea, Puffy, Menci, Polly kalandjai. Kalandos történet. (Folytatás.) — Timaffy László: Októberi fecskék. (Vers.) — Grätzer Piusz: Mese a lustaságról. — Munkába induló elefántok. (Egész oldalas kép.) — Plóni biciklizni tanul. (Egész oldalas humoros kép.) — Gyermekek híre. — Egyről-másról. — Tarka-barka. — Mulattató. Fejtörők megfajtése. — Beérkezett pályamunkák. — Szerkesztői posta stb. — A gondolat és körültekintéssel megszerkesztett gyermeklap a kis pajtások körében nagy örömet szerez. Izgalommal várják megjelenését. A kedves gyermeklapot a legőszintebb jóakarattal ajánljuk. Megrendelhető: „Kis Pajtás“, Budapest, VII. Thököly-út 16. címen. Ára felévre 3 korona.

* A *Egyházi Közlöny*, (szerkesztő Gergely József) mely a maga nemében páratlan lap hazánkban. Nagy tudás, széles látókör, bátorság és függetlenség jellemzik, XIX. évf. 43. számának tartalma: Vezérek: Mayer Ker. János, Alkosunk minél több katolikus nőszervezetet. — Egyetemes egyház: Steinhuber bitoros halálához. — Az abessziniai küldöttség Frascatiban. — Papokat inzultáló antiklerikálisok. — Egyház üldözés Bretagneban. — A templomrablások következményei. — Obrecht trappista apát „letétele“. — A „menjete és tanítások minden nemzeteket“. — A „fekete kéz“ egy püspök ellen. — Prónay a szekularizáció ellen. — Szervezzük a Szabad Iskolát! — A sajtóügy érdekében. — Sajtóegyesület és coronák. — A görög katolikus lelkesek kongruája. — A görög keleti román papság kongruája. — Időszerű kérdések: X. Pius pápa enciklikája a modernisták tanairól. (VI.) — Vallástanítás: Petrovits Emil, A II. müncheni hitoktatási tanfolyam. (Negyedik nap.) Iskolagyűjtő: Szigeti, Az új népiszkolai törvény. (2.) Egyházi arcképek: Pór Antal aranymiséje. — Patzner István †. (Képpel). — Szélgjegyzetek: # Pipacsvirágok a sajtó mezéjéről. — A hét krónikája. — Irodalom: P. Soós István. Liliomfűzér. — Előfizetési felhívás. — A hét világirodalmából. — Személyi változások, hírek és apróságok. (Az alvász egészségta. — A mekka csodakut veszedelme.) — Memento. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Esterházy-utca 15.

A szerkesztő üzenete.

Frater. Jövőre hozzászólunk.

P á l y á z a t.

A *gyergyóremetei* segédkantori és sekrestyési állásra olyan egyének, kik az orgonálásban és a kántori teendőkben is kellő jártassággal bírnak, nem pályáztak, azért az egyháztanács az állásnak nehéz kötelességeit kétféle osztotta és újból pályázatot hirdet

I. a segédkantori állásra:

Javadalma 1.) évi 600 korona fizetés; 2.) stola illetmény évenként mintegy 200 korona; 3.) a templom ruhái mosatásáért 40 korona; 4.) 1 hold, 1342 □-öl tagosított első osztályú és 960-öl arányosított birtok; 5.) jó lakás, gazdasági épületekkel és veteményes kerttel.

Kötelessége: 1.) az összes sekrestyési teendőknek búzó, lelkiismeretes végzése; 2.) a templom ruháinak mosatása; 3.) a pappal a beteges járás; 4.) az ifjúsággal az egyházi énekek tanítása; 5.) a kántori teendőkben segédkezés.

Pályázhatnak okleveles kántorok, kik jó éneklő képességgel és az orgonálás és kántori teendőkben kellő jártassággal bírnak. Személyes jelentkezők előnyben részesülnek.

II. a harangozói állásra:

Javadalma: 1.) évi 300 korona fizetés; 2.) az elhaltak fölötti csemetések és harangozásokból, minden halott után 1 korona, átlag 140—180 korona; 3.) a község pénztárából 40 korona; 4.) lakás.

Kötelessége: 1.) az összes harangozások pontos végzése; 2.) az orgona fuvó nyomása; 3.) a templom seprése, leporozása, tisztántartása.

Pályázhatnak vallásos, józanéletű, megbízható egyének.

Mindkét állásra a pályázatok november 3-ig a lelkesi hivatalhoz beadandók.

Gyergyóremete, u. p. Ditró (Csikmegye) 1907. október 19-én.

Kiss Dénes,
lelkész.

A *mádéfalvi* róm. kath. kántori és II-ik községi tanítói állás megüresedvén, arra pályázat hirdettetik:

Javadalom: 1. 40 kalongya ős és ugyanannyi tavaszi gabona ért. 240 kor. 2. Ospora 120 kor. 3. Stola 100 kor. 4. 60 terü lágú tűzifa a közsétől ért. 60 kor. 5. öt hold kaszáló ért. 40 kor. 6. Községi iskola pénztárából havi előleges részletekben 200 kor. 7. Tisztességes lakás az iskola épület földszinti részén, gazdasági épületek, veteményes kert helyett két drb. kaszáló használatra felerészben és a község pénztárából 12 kor. Kerti illetmény 12 kor. 8. Szabad erdölés és lefeltek.

Kötelességek: 1. Az iskolaszék által rábizott mindennapi és ismétlő tankötelesek tanítása. 2. Az összes kántori teendők végzése Mádéfalván, szükség esetén az anyateplomban való segédkezés. 3. Vasár- és ünnepnapokon vecsernyék végzése, a májusi és októberi ájtatosságok vezetése. 4. Az ifjúságnak egyházi énekre való tanítása.

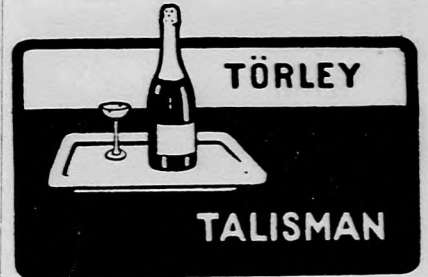
Pályázati határidő, ének és orgona próba november 10-én délelőtt 10 órakor

a mádéfalvi kápolnában, a hol a feltételek a pályázatokkal közöltetnek.

Pályázati kérvények Csikrákosra a plebániai hivatalhoz küldendők.

László Gáspár,
isk.-széki jegyző.

Fekete Imre,
isk.-széki elnök.

A népiskola tananyagának tantárgyankenti beosztására szolgáló

Részletes Tantervnyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldés mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál
Székelyudvarhely.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu templomberendezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak márványozásra.

szállít, fajtisztaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Kükküllómenti
első szőlőoltvány telep
tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes

Nagykükkülló megye.
Tessék képes árjegyzéket kérni!
Az árjegyzékben találhatók az ország minden részéből érkezett **elismert levelek**, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint irásbeli bizonyítást szerezhet magának **fonti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.**

Hirdetések jutányos áron felvételnek e lap

kiadóhivatalában.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.